देवानां प्रतिपत्तिश्च सत्यं साधुमता सतां । किमु दुःखार्णवं प्राप्य तस्मादर्चयतां गुरून् ।
देवतानि च सर्व्वाणि पूज्यन्तां भूरिदक्षिणं । अग्नयश्चापि हूयन्तां दाशार्णप्रतिषेधने ।
अयुद्धेन निवृत्तिश्च मनसा चिन्तय प्रभो । देवतानां प्रसादेन सर्व्वमेतद्भविष्यति ।
मन्त्रिभिर्मन्त्रितं सार्द्धं त्वया पृथुललोचन । पुरस्यास्याविनाशाय तच्च राजंस्तथा कुरु । ७४७०
दैवं हि मानुषोपेतं भृशं सिध्यति पार्थिव । परस्परविरोधाद्धि सिद्धिरस्ति न चैतयोः ।
तस्माद्विधाय नगरे विधानं सचिवैः सह । अर्चयस्व यथाकामं देवतानि विशाम्पते ।
एवं सम्भाषमाणौ तु दृष्ट्वा शोकपरायणौ । शिखण्डिनी तदा कन्या व्रीडितेव तपस्विनी ।
ततः सा चिन्तयामास मत्कृते दुःखितावुभौ । इमाविति ततश्चक्रे मतिं प्राणविनाशने ।
एवं सा निश्चयं कृत्वा भृशं शोकपरायणा । निर्जगाम गृहं त्यक्त्वा गहनं निर्जनं वनं । ७४७५
यक्षेणर्द्धिमता राजन् स्थूणाकर्णेन पालितं । तद्भयादेव च जनो विसर्ज्जयति तद्वनं ।
तत्र च स्थूणभवनं सुधामृत्तिकलेपनं । लाजोल्लापिकधूमाढ्यमुच्चप्राकारतोरणं ।
तत्प्रविश्य शिखण्डी सा द्रुपदस्यात्मजा नृप । अनश्नाना बहुतिथं शरीरमुदशोषयत् ।
दर्शयामास तां यक्षः स्थूणो मार्द्दवसंयुतः । किमर्थोऽयं तवारम्भः करिष्ये ब्रूहि मा चिरं ।
अशक्यमिति सा यक्षं पुनःपुनरुवाच ह । करिष्यामीति वै क्षिप्रं प्रत्युवाचाथ गुह्यकः । ७४८०
धनेश्वरस्यानुचरो वरदोऽस्मि नृपात्मजे । अदेयमपि दास्यामि ब्रूहि यत्ते विवक्षितं ।
ततः शिखण्डी तत्सर्व्वमखिलेन न्यवेदयत् । तस्मै यक्षप्रधानाय स्थूणाकर्णाय भारत ।
॥ शिखण्ड्युवाच ॥ अपुत्रो मे पिता यक्ष न चिरान्नाशमेष्यति । अभियास्यति सक्रोधो दशार्णाधिपतिर्हि तं ।
महाबलो महोत्साहः सहेमकवचो नृपः । तस्माद्रक्षस्व मां यक्ष मातरं पितरञ्च मे ।
प्रतिज्ञातो हि भवता दुःखप्रतिशमो मम । भवेयं पुरुषो यक्ष त्वत्प्रसादादनिन्दितः । ७४८५
यावदेव स राजा वै नापयाति पुरं मम । तावदेव महायक्ष प्रसादं कुरु गुह्यक ।
इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि अम्बोपाख्यानपर्व्वणि स्थूणाकर्णप्रत्यक्षे द्विनवत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १९२ ॥
॥ भीष्म उवाच ॥ शिखण्डिवाक्यं श्रुत्वाऽथ स यक्षो भरतर्षभ । प्रोवाच मनसा चिन्त्य दैवेनोपनिपीडितः ।
भवितव्यं तथा तद्धि मम दुःखाय कौरव । भद्रे कामं करिष्यामि समयन्तु निबोध मे ।
किञ्चित्कालान्तरं दास्ये पुंलिङ्गं स्वमिदं तव । आगन्तव्यं त्वया काले सत्यञ्चैव वदस्व मे ।
प्रभुः सङ्कल्पसिद्धोऽस्मि कामचारी विहङ्गमः । मत्प्रसादात् पुरञ्चैव त्राहि बन्धूंश्च केवलं । ७४९०
स्त्रीलिङ्गं धारयिष्यामि तवेदं पार्थिवात्मजे । सत्यं मे प्रतिजानीहि करिष्यामि प्रियन्तव ।
॥ शिखण्ड्युवाच ॥ प्रतिदास्यामि भगवन् पुंलिङ्गं तव सुव्रत । किञ्चित् कालान्तरं स्त्रीत्वं धारयस्व निशाचर ।
प्रतियाते दशार्णे तु पार्थिवे हेमवर्म्मणि । कन्यैव हि भविष्यामि पुरुषस्त्वं भविष्यसि ।
॥ भीष्म उवाच ॥ इत्युक्त्वा समयंतत्र चक्राते तावुभौ नृप । अन्योन्यस्याभिसन्देहे तौ सङ्क्रामयतां ततः ।
स्त्रीलिङ्गं धारयामास स्थूणो यक्षोऽथ भारत यक्षरूपञ्च तद्दीप्तं शिखण्डी प्रत्यपद्यत । ७४९५